

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 12CoP/7/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1121209590
Dátum vydania rozhodnutia: 04. 12. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ľubica Bundzelová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2023:1121209590.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu: JUDr. Ľubica Bundzelová a sudkýň: JUDr. Katarína Slováčková a Mgr. Andrea Hadnagyová, v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom B. XX, C., zastúpené procesným opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, odbor sociálnych vecí a rodiny, Vazovova 7/A, Bratislava, dieťa rodičov: matka – D. E. F., nar. XX.XX.XXXX, bytom B. XX, C., právne zastúpená: Niku & partners, s.r.o. so sídlom Prokopa Veľkého 51, Bratislava, a otec - G. G. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom I. XX, I., o znížení výživného pre maloleté dieťa a úprave styku otca s maloletým dieťaťom, o odvolaní otca proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I, č. k. 7P/15/2021-374 zo dňa 23.05.2022, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v časti úpravy styku otca s maloletým dieťaťom **p o t v r d z u j e** a v časti výživného a trov konania **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** v zrušenom rozsahu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie výrokom I. zamietol návrh otca, ktorým sa domáhal zníženia výživného zo sumy 200 eur mesačne na sumu 70 eur mesačne na maloletého od 01.07.2019. Súčasne výrokom I. zamietol návrh otca na zmenu úpravy styku s maloletým tak, že bude oprávnený stretávať sa s maloletým každý utorok a štvrtok po vyučovaní, kedy maloletého preberie zo školy a privezie nasledujúci deň ráno do školy na vyučovanie s výnimkou školských prázdnin, a každý nepárny víkend od piatku do pondelka rána nepretržite, kedy si maloletého preberie v škole po vyučovaní a privezie ho v pondelok ráno do školy včas na vyučovanie s výnimkou štátnych sviatkov a školských prázdnin. Výrokom II. súd prvej inštancie rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá nárok na náhradu trov konania.

2. Po právnej stránke súd prvej inštancie napadnutý rozsudok odôvodnil aplikáciou § 52, § 121 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „Civilný mimosporový poriadok“), § 62 ods. 1 až 6, § 75 ods. 1, § 76 ods. 1, § 78 ods. 1 až 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej len Zákona o rodine). Vecne tým, že na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že návrh otca je nedôvodný a nemožno ho posúdiť inak ako účelový v snahe vyhnúť sa plneniu zákonnej vyživovacej povinnosti, resp. túto povinnosť čo najviac obmedziť (najmä v kontexte jeho trestného stíhania) nehľadiac ako rodič na záujem svojho maloletého dieťaťa. Otec v konaní nepreukázal, že na jeho strane došlo k takej zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala zníženie výživného podľa citovaných ustanovení zákona o rodine a k úprave styku v zmysle Civilného mimosporového poriadku. Naopak v konaní bolo nesporne preukázané, že došlo k nárastu nákladov, ktoré matka vynakladá na maloletého, pretože aj z ich vyčíslenia matkou z r. 2018 vyplýva, že v tom čase dosahovali sumu 465,63 eur mesačne a aktuálne sumu takmer 700 eur mesačne. Napriek tomu to nebola matka, ktorá navrhovala upraviť výživné a zvýšiť ho, ale otec, ktorý výživné požadoval znížiť.

3. Bolo preukázané, že otec je starobným dôchodcom, ale táto skutočnosť bola známa už v predošlom rozhodovaní vo veci vedenej pod sp. zn. 3P/57/2018 a nejde preto o žiadnu novú skutočnosť a už vôbec nie o takú skutočnosť, ktorá by odôvodňovala zmenu pomerov. K zmene pomerov na strane otca nedošlo ani v súvislosti s priebehom exekučných konaní a trestných stíhaní, nakoľko tieto súvisia práve s neplnením vyživovacej povinnosti otca, a tiež nejde o novú skutočnosť, nakoľko uvedené bolo známe už v čase rozhodovania súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3P/57/2018. Z dokazovania tiež vyplynulo, že otec si prácu nehľadá, zamestnaný nie je. Z dokazovania nevyplývala žiadna snaha otca o získanie akéhokoľvek ďalšieho príjmu, ktorý by mu umožnil plniť uloženú vyživovaciu povinnosť. K svojej vyživovacej povinnosti pristupuje nekriticky a hoci deklaruje, že koná v záujme maloletého, z dokazovania sa javí, že ide primárne o záujem otca. Vyživovacia povinnosť totiž nezanká nástupom na starobný dôchodok, čo samo o sebe nie je dôvod pre zníženie vyživovacej povinnosti, ide o skutočnosť, ktorá nepredstavuje zmenu, pretože už v predošlom rozhodovaní o výživnom boli tieto skutočnosti známe.

4. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že v súlade s existujúcou úpravou osobnú starostlivosť o maloletého zabezpečuje matka. Ani v tejto otázke nebola zo strany otca preukázaná žiadna zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala zmenu úpravu styku v prospech rozšírenia tohto styku. Naopak, maloletý začal navštevovať strednú školu, v prípade ktorej pociťuje zvýšenú potrebu venovať sa príprave na toto vzdelávanie a táto skutočnosť svedčí skôr v prospech úpravy styku v neprospech otca. Maloletý neodmieta styk s otcom, s otcom sú v kontakte a styk sa realizuje. Matka nenavrhovala úpravu vykonať, ponechala to na rozhodnutie maloletého vzhľadom na jeho vek. Súd prvej inštancie mal za to, že s ohľadom na vek maloletého je možné realizovať zámer otca, ktorý chce posilniť u maloletého mužský vzor a podporiť ho vo vzdelávaní vhodným využitím rodičovských kompetencií otca, čiže aj bez potreby autoritatívnej úpravy styku práve v čase, kedy to maloletemu objektívne nevyhovuje a kedy by to bolo v rozpore s najlepším záujmom maloletého. Zámer otca sledovaný navrhovaným rozšírením styku tak nemožno realizovať „nasilu“ a to práve s ohľadom na aktuálny vek maloletého. Bez ďalšieho to však ani nepreukazuje splnenie požiadavky, že došlo k zmene pomerov tak, ako to predpokladá § 121 Civilného mimosporového poriadku. Súd prvej inštancie preto rozhodol, že k úprave styku nepristúpi a ponechá ju v existujúcej úprave.

5. Súd prvej inštancie vzhľadom na všetky zistené skutočnosti návrh otca zamietol, nakoľko jeho tvrdenia posúdil ako nedôvodné, nepreukázané a účelové. Návrhu otca nebolo možné vyhovieť, nakoľko nebola zistená zmena pomerov na strane otca odôvodňujúca zmenu súdneho rozhodnutia o výživnom v zmysle § 78 ods. 1 Zákona o rodine a o úprave styku v zmysle § 121 Civilného mimosporového poriadku. O náhrade trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa ustanovenia § 52 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

6. Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie otec maloletého, ktorý navrhol odvolaciemu súdu napadnutý rozsudok zmeniť tak, že určí výživné na maloletého vo výške 70 eur mesačne a rozšíri styk maloletého s otcom, resp. navrhol vec vrátiť súdu prvej inštancie na nové konanie. Dôvodil, že rozhodnutie je nespravodlivé a predčasné. Na pojednávaní dňa 23.05.2022 navrhol odročenie pojednávania, keďže zo strany súdu neboli splnené procesné úkony, a to najmä doručenie niektorých dokumentov od protistrany, o ktoré opakovane súd prvej inštancie žiadal. Z toho dôvodu bol na pojednávanie nepripravený a čakal odročenie pojednávania, čo sa nestalo. Z daného dôvodu podal i sťažnosť na sudcu súdu prvej inštancie, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal.

7. Otec tiež uviedol, že sa pridrižiava svojich predchádzajúcich vyjadrení a podaných návrhov na zníženie výživného zo dňa 01.12.2021 sp. zn. 7P/15/2021 a rozšírenia stretávania so synom zo dňa 22.12.2021 sp. zn. 7P/20/2021. Zároveň sa pridrižiava písomných podaní predložených súdu prvej inštancie na predchádzajúcich pojednávaniach najmä sp. zn. 3P/57/2018 – odvolacie dôvody na čísle listu 197, 199, 207, 212, 213, 214, 232, 233 a ďalšie listy č. 19, 38, 54, 57 a reakcii zo dňa 04.03.2022 k vyjadreniu matky zo dňa 18.01.2022, v ktorých vyvracia obraz lživých, taktických a nekorektných konaní zo strany protistrany. Rozsudok považuje za nespravodlivý, keďže sudca neskúmal zmenu pomerov v zmysle § 78 Zákona o rodine, a tiež neskúmal jeho životné náklady s prihliadnutím na vek a zdravotné ťažkosti, keď príjem otca po odpočítaní exekučných zrážok za výživné predstavuje čiastku 196 eur, čo je menej ako životné minimum. Výdavky na maloletého boli nereálne, matka neuviedla konečnú výšku výdavkov

a ani nezdôvodnila premrštené nákladové položky. Holič, vreckové, a spoločné výdavky na domácnosť boli nadhodnotené a nereálne. Má za to, že prístup súdu prvej inštancie k zisťovaniu skutočného stavu nemožno považovať za hodnoverný. Súd prvej inštancie sa tiež nevysporiadal s výpoveďou procesného opatrovníka a popisoval predchádzajúce rozhodnutia, ktoré boli založené na nepravdivých tvrdeniach matky.

8. Matka prepísala nehnuteľnosti v jej vlastníctve, ako aj motorové vozidlo na svoju sestru a má za to, že takéto konanie nebolo v súlade s dobrými mravmi a svoje deti týmto dostala do sociálnej neistoty. Matka sa venuje poľovaniu po otcoch svojich detí a sama im nič hodnotné nekúpi. Svojej sestre spláca fiktívnu pôžičku na kúpu auta. Sama si neplnila svoje rodičovské povinnosti, keď na svojho znevýhodneného syna F., ktorý bol zverený do opatery otca, neplatila výživné. Súd prvej inštancie okrem vyžiadanej lustrácie v Sociálnej poisťovni neskúmal nič, rozhodnutie bolo vopred pripravené bez zistenia skutočného stavu, keď sudca nesprávne považoval kúpu nehnuteľnosti za kúpu rodinného domu, pričom opomenul uviesť výmeru nehnuteľnosti. Odôvodnenie rozsudku je neodôvodniteľné a scestné, odvoláva sa na predchádzajúce rozhodnutia o výživnom, ktoré boli rozhodnuté nezákonným spôsobom na základe zle odhadovaných výdavkov na syna, premrštených výdavkov, klamstiev a priateľských vzťahov matkinej advokátky so sudkyňami.

9. Otec zmenu vo svojich pomeroch odôvodnil aj skutočnosťou, že bol odsúdený rozsudkom Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 6T/53/2018 zo dňa 15.02.2022 za dlh na výživnom, ktorý nie je schopný z dôchodku platiť. Zároveň namietal spôsob vybavenia sťažnosti voči sudcovi súdu prvej inštancie, ktorý vydal napadnuté rozhodnutie. Poukázal tiež na matematické nezrovnalosti pri výpočte výdavkov na maloletého, ktoré sa v skutočnosti pohybujú iba vo výške 250-300 eur.

10. Otec namietal, že maloletý sa s ním od výsluchu dňa 05.05.2022 prestal stretávať a neozýva sa mu, ako aj skutočnosť, že výsluch maloletého bol vykonaný v jeho neprítomnosti s tým, že bolo odmietnuté sprístupnenie zvukového záznamu z výsluchu.

11. Matka maloletého dieťaťa ani procesný opatrovník sa k odvolaniu otca nevyjadrili.

12. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 3 ods. 5 písm. b) Civilného mimosporového poriadku), po zistení, že odvolanie proti rozsudku bolo podané včas (§ 362 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok - ďalej len „Civilný sporový poriadok“), oprávnenou osobou (§ 359 Civilného sporového poriadku), proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 ods. 1 Civilného sporového poriadku), po skonštatovaní, že odvolanie má zákonom predpísané náležitosti (§ 363 Civilného sporového poriadku), a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 Civilného sporového poriadku a § 62 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku), preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie bez viazanosti dôvodmi odvolania (§ 66 Civilného mimosporového poriadku), s prihliadnutím na prípadné vady konania, iba ak by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktoré ale nezistil (§ 67 Civilného mimosporového poriadku), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku a contrario), postupom tak, že na úradnej tabuli súdu oznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku (§ 219 ods. 3 Civilného sporového poriadku) a dospel k záveru, že odvolanie otca nie je dôvodné v časti úpravy styku s maloletým, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je v danej časti vecne správny, v dôsledku čoho boli splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku), pričom v tejto časti vychádzal zo skutočného stavu zisteného súdom prvej inštancie bez potreby zopakovania či doplnenia dokazovania (§ 383 a § 384 Civilného sporového poriadku). Zároveň však odvolací súd dospel k záveru, že napadnutý rozsudok vo zvyšnej časti vecne správny nie je, v dôsledku čoho boli splnené podmienky pre jeho zrušenie (§ 389 ods. 1 písm. b) a c) Civilného sporového poriadku) a vrátenie veci súdu prvej inštancie v zrušenom rozsahu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

13. Predmetom konania na súde prvej inštancie bolo zníženie výživného otcovi na maloletého zo sumy 200 eur mesačne na sumu 70 eur mesačne od 01.07.2019 a zmena úpravy styku otca s maloletým tak, že bude oprávnený stretávať sa s maloletým každý utorok a štvrtok po vyučovaní, kedy maloletého preberie zo školy a privezie nasledujúci deň ráno do školy na vyučovanie s výnimkou školských prázdnin, a každý nepárny víkend od piatku do pondelka rána nepretržite, kedy si maloletého preberie v škole po vyučovaní a privezie ho v pondelok ráno do školy včas na vyučovanie s výnimkou štátnych sviatkov a školských prázdnin.

14. Predmetom odvolacieho prieskumu s poukazom na dôvody otca predostreté v odvolaní bolo posúdiť, či súd prvej inštancie rozhodol správne a zákonne, keď zamietol návrh otca na zníženie výživného na maloletého a na zmenu úpravy styku s maloletým.

15. Podľa § 2 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.(1) Na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak. (2)

16. Podľa § 167 ods. 2 a 3 Civilného sporového poriadku spolu s doručením žaloby súd žalovaného vyzve, aby sa v lehote určenej súdom k žalobe písomne vyjadril, a ak uplatnený nárok v celom rozsahu neuzná, uviedol vo vyjadrení rozhodujúce skutočnosti na svoju obranu, pripojil listiny, na ktoré sa odvoláva, a označil dôkazy na preukázanie svojich tvrdení.(2) Ak žalovaný uplatnený nárok v celom rozsahu neuzná alebo súd neurobí iné vhodné opatrenia, súd doručí vyjadrenie žalovaného žalobcovi do vlastných rúk a umožní mu vyjadriť sa v lehote určenej súdom. Žalobca uvedie ďalšie skutočnosti a označí dôkazy na preukázanie svojich tvrdení; na neskôr predložené a označené skutočnosti a dôkazy súd nemusí prihliadnuť. Súd poučí žalobcu o následkoch sudcovskej koncentrácie konania.(3)

17. Procesné podmienky (podmienky konania) predstavujú základné procesné predpoklady na to, aby súd mohol vo veci autoritatívne rozhodnúť. Ich existencia a splnenie je predpokladom poskytnutia súdnej ochrany ohrozeným, alebo poškodeným subjektívnym právam v rozsahu čl. 1 Základných princípov Civilného sporového konania, čo je cieľom civilného konania. Procesný kódex ich definuje ako podmienky, za ktorých môže súd konať a rozhodnúť. Skúmanie splnenia procesných podmienok je úradnou povinnosťou súdu počas celého konania. Vadou predpokladanou v § 365 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku trpí konanie v prípade, ak súd prvej inštancie vec prejednal a rozhodol napriek existujúcim nedostatkom týkajúcim sa procesných podmienok.

18. Odvolací súd sa v prvom rade zaoberal odvolacou námietkou otca, ktorý tvrdil, že na pojednávaní dňa 23.05.2022 navrhol odročenie pojednávania, keďže zo strany súdu prvej inštancie neboli splnené procesné úkony, a to najmä doručenie niektorých dokumentov od protistrany, o ktoré opakovane žiadal. Vzhľadom na obsah tejto odvolacej námietky, ktorá predstavuje vadu týkajúcu sa procesných podmienok konania, odvolací súd postupom podľa § 380 ods. 2 Civilného sporového poriadku z úradnej povinnosti v prvom rade posudzoval, či konanie pred súdom prvej inštancie nie je zaťažené touto vadou podľa § 365 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku.

19. Z obsahu spisu vyplýva, že matka dňa 31.01.2022 doručila súdu prvej inštancie vyjadrenie k návrhu otca na zníženie výživného a na zmenu úpravy styku zo dňa 28.01.2022 spolu s listinnými dôkazmi (č.l. 128 až č.l. 177), ktoré boli dňa 28.02.2022 doručené otcovi do vlastných rúk, čo vyplýva z pripojenej doručenky. Iné podania matka súdu prvej inštancie nedoručila. Z uvedeného je zrejmé, že súd prvej inštancie si svoju procesnú povinnosť, ktorá mu vyplýva z ustanovenia § 167 ods. 2 a 3 Civilného sporového poriadku riadne splnil, a napadnuté rozhodnutie netrpí otcom vytýkanou procesnou vadou.

20. Podľa Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovaný verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnyimi alebo zákonodarnými orgánmi.

21. Podľa Čl. 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa je zakotvená zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa.

22. Podľa § 36 Zákona o rodine rodičia maloletého dieťaťa, ktorí spolu nežijú, môžu sa kedykoľvek dohodnúť o úprave výkonu ich rodičovských práv a povinností. Ak sa nedohodnú, súd môže aj bez návrhu upraviť výkon ich rodičovských práv a povinností, najmä určí, ktorému z rodičov zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti. Ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa a ak to vyžadujú pomery v rodine, súd môže upraviť styk dieťaťa aj s blízkymi osobami.6) Ustanovenia § 24, § 25 a 26 sa použijú primerane.

23. Podľa § 26 Zákona o rodine, ak sa zmenia pomery, súd môže aj bez návrhu zmeniť rozhodnutie o výkone rodičovských práv a povinností alebo dohodu o výkone rodičovských práv a povinností.

24. Podľa § 25 Zákona o rodine rodičia sa môžu dohodnúť o úprave styku s maloletým dieťaťom pred vyhlásením rozhodnutia, ktorým sa rozvádza manželstvo; dohoda o styku rodičov s maloletým dieťaťom sa stane súčasťou rozhodnutia o rozvode (ods. 1). Ak sa rodičia nedohodnú o úprave styku s maloletým dieťaťom podľa odseku 1, súd upraví styk rodičov s maloletým dieťaťom v rozhodnutí o rozvode (ods. 2).

25. Podľa § 43 ods. 1 Zákona o rodine maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. V konaniach, v ktorých sa rozhoduje o veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, má maloleté dieťa právo byť vypočuté. Názoru maloletého dieťaťa musí byť venovaná náležitá pozornosť zodpovedajúca jeho veku a rozumovej vyspelosti.

26. Zákon o rodine zasahuje do úpravy styku s maloletým dieťaťom len v špecifických, neštandardných situáciách s tým, že uprednostňuje dohodu o úprave styku s maloletým dieťaťom a rozhodovanie súdu prichádza do úvahy až po zistení, že takáto dohoda nie je možná. Ak dohody niet, súd upraví styk s maloletým dieťaťom rodičov, ktorí spolu nežijú. Zákon o rodine umožňuje, aby súd upravil styk rodiča s maloletým dieťaťom, keďže kontakt a stretávanie sa maloletého dieťaťa s rodičom, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, je prirodzeným a bežným prostriedkom upevňovania a udržiavania ich vzťahov, ak sa rodičia nedohodnú na styku s maloletým dieťaťom alebo rodič, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, je obmedzovaný a minimalizovaný zásahom iných osôb, s ktorými maloleté dieťa žije. Pri určovaní rozsahu, časového vymedzenia a miesta, musí súd posudzovať všetky okolnosti veľmi starostlivo. Musí mať na zreteli záujem dieťaťa a dbať na to, aby sa pri rozhodovaní o styku rešpektovalo právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a tiež práva druhého rodiča, ktorý nebude mať maloleté dieťa v osobnej starostlivosti. Povinnosťou súdu je, aby zistil vždy spoľahlivý podklad k všestrannému objasneniu skutočností, ktoré charakterizujú osoby rodičov a prostredia, v ktorom rodičia žijú. Ide najmä o objasnenie osobných a povahových vlastností rodičov, ich zdravotného stavu (telesného i duševného), ich vzťah k rodine, deťom a starostlivosti o ne, ich životných podmienok (povaha zamestnania, hospodárskych a bytových pomerov, faktických možností venovať sa deťom), ich spoločenského uplatnenia, ich postoja k práci, ich vzťah k osobám, s ktorými žijú v spoločnej domácnosti, ich spôsobilosti viesť deti k správneému vzťahu k druhému rodičovi. Rovnako treba zohľadniť aj vzdialenosť bydliska rodiča, ktorý ho nemá v osobnej starostlivosti, od bydliska maloletého dieťaťa. V každom prípade musí súd pri rozhodovaní o úprave styku rodiča s maloletým dieťaťom skúmať, či takáto úprava styku je v záujme maloletého dieťaťa, či to vyžadujú pomery v konkrétnej rodine, či by nedošlo k citovej ujme, a či by bol rozvoj maloletého dieťaťa najmä z citovej, rozumovej a mravnej stránky ohrozený.

27. Odvolací súd zároveň zdôrazňuje, že záujem dieťaťa (v kontexte s Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa) musí byť popredným hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, či už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi. Podobná požiadavka vyplýva aj z článku 32 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd zaručujúcej osobitnú ochranu detí a mladistvých (porov. napr. nález Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 3135/19). Je preto nevyhnutné, aby pri akomkoľvek súdnom rozhodovaní týkajúcom sa detí bol ich najlepší záujem skúmaný a posudzovaný ako určujúce kritérium pre konečné rozhodnutie - nech sa jedná o akékoľvek konanie týkajúce sa maloletého dieťaťa. Najlepší záujem dieťaťa je ako koncept flexibilný a vždy by mal byť posudzovaný a definovaný individuálne s ohľadom na konkrétnu situáciu, v ktorej sa dotknuté dieťa nachádza, pričom pozornosť je potrebné venovať jeho osobným pomerom, situácii a potrebám (porov. nález Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 3226/16).

28. V prvom rade odvolací súd posudzoval správnosť napadnutého rozsudku v časti úpravy styku otca s maloletým, ktorým bol zamietnutý návrh otca na rozšírenie styku. V odvolaní otec maloletého namietol, že obsah výsluchu maloletého, ktorý bol vykonaný súdom prvej inštancie v neprítomnosti rodičov, je utajovaný. Tu odvolací súd uvádza, že podľa ustálenej judikatúry platí, že takýto postup súdu prvej inštancie (výsluch maloletého v neprítomnosti rodičov bez následného sprístupnenia zvukového záznamu z tohto výsluchu) nemožno zásadne považovať za odňatie možnosti konať pred súdom, pretože v súlade s § 38 Civilného mimosporového poriadku sa názor maloletého súd zisťuje spôsobom zodpovedajúcim jeho veku a vyspelosti, pričom podľa povahy veci je možné ho zistiť aj bez prítomnosti iných osôb aj s prihliadnutím na možný konflikt lojality maloletého. Za danej situácie preto súd prvej

inštancie svojím postupom nevyúlčil otca z realizácie žiadneho procesného práva, ktoré mu Civilný mimosporový poriadok priznáva.

29. Odvolací súd dopúňa, že ustanovenie § 43 ods. 1 Zákona o rodine kladie dôraz pri rozhodovaní o styku rodiča s dieťaťom na to, že maloleté dieťa, ktoré je schopné s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť vyjadriť samostatne svoj názor, má právo vyjadrovať ho slobodne vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. V konaniach, v ktorých sa rozhoduje o veciach týkajúcich sa maloletého dieťaťa, má maloleté dieťa právo byť vypočuté. Názoru maloletého dieťaťa musí byť venovaná náležitá pozornosť zodpovedajúca jeho veku a rozumovej vyspelosti. Vychádzajúc z uvedeného ustanovenia je nutné tiež zdôrazniť, že článok 12 Dohovoru o právach dieťaťa ustanovuje, že štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom názorom dieťaťa sa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

30. Na ten účel sa dieťaťu poskytuje najmä možnosť, aby sa vypočulo v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho dotýka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Keďže je nevyhnutné dieťaťu pri výchove venovať najväčšiu starostlivosť, so zreteľom na jeho vek a rozumovú vyspelosť pri rozhodovaní o veciach, ktoré sa ho týkajú, treba vziať do úvahy aj jeho názor, ktorý má dieťa právo slobodne vyjadrovať. Názor maloletého dieťaťa súd zisťuje prostredníctvom jeho zástupcu alebo príslušného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí, alebo výsluchom maloletého dieťaťa aj bez prítomnosti rodičov alebo iných osôb zodpovedných za výchovu maloletého dieťaťa. Preto názoru maloletého dieťaťa treba venovať náležitú pozornosť zodpovedajúcu jeho veku a rozumovej vyspelosti. To znamená, že tak rodičia, ako aj súd či iné orgány môžu názor dieťaťa vziať do úvahy po zhodnotení jeho rozumovej vyspelosti a veku.

31. Súd prvej inštancie vzhľadom na vek maloletého, ktorý mal v čase zisťovania jeho názoru 16 rokov, správne vzal do úvahy maloletým vyjadrený názor aj vzhľadom na jeho rozumovú vyspelosť. Zároveň súd prvej inštancie správne vzal do úvahy aj skutočnosť, že maloletý začal navštevovať strednú školu, v dôsledku čoho je príprava maloletého na hodiny vyučovania časovo náročnejšia, čo môže negatívne ovplyvňovať aj realizáciu styku otca s maloletým. Odvolací súd sa preto stotožnil so závermi súdu prvej inštancie, ktorý sa dostatočne vysporiadal aj so všetkými námietkami otca, ohľadom aktuálnej úpravy rozsahu styku otca s maloletým. Rozsudok súdu prvej inštancie v časti rozhodnutia o úprave styku tak spĺňa základné právne náležitosti, najmä zrozumiteľnosť, určitosť a jasnosť a je logickým a právnym vyústením priebehu a výsledkov konania na súde prvej inštancie, jeho odôvodnenie je presvedčivé a odvolací súd sa s ním v plnom rozsahu stotožňuje, potvrdil ho v danej časti ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku a podľa § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku na zdôraznenie jeho správnosti ho iba doplnil o ďalšie dôvody.

32. Podľa § 62 Zákona o rodine plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť (ods. 1). Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov (ods. 2). Pri určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliada na to, ktorý z rodičov a v akej miere sa o dieťa osobne stará. Ak rodičia žijú spolu, prihliadne súd aj na starostlivosť rodičov o domácnosť (ods. 4). Výživné má prednosť pred inými výdavkami rodičov. Pri skúmaní schopností, možností a majetkových pomerov povinného rodiča súd neberie do úvahy výdavky povinného rodiča, ktoré nie je nevyhnutné vynaložiť (ods. 5).

33. Podľa § 75 ods. 1 Zákona o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

34. Z vyššie citovaných ustanovení Zákona o rodine vyplýva, že konkrétna výška výživného je ovplyvňovaná faktormi jednak na strane výživou oprávneného, jednak na strane výživou povinného. Na strane oprávneného dieťaťa je potrebné skúmať jeho skutočné odôvodnené potreby s ohľadom na zákonnú mieru povinnosti rodiča, ktorá je daná tým, že dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni

svojich rodičov. Vo všeobecnosti možno za odôvodnené (opodstatnené) hmotné potreby z hľadiska plnenia vyživovacej povinnosti považovať náklady na jedlo, ošatenie, obuv, bývanie atď., ako aj ďalšie odôvodnené potreby dôležité pre výchovu a zdravie dieťaťa súvisiace so vzdelaním, prípravou na budúce povolanie, kultúrnym, športovým a rekreačným vyžitím; za odôvodnené potreby dieťaťa možno považovať nepochybne aj tvorbu úspor. Medzi odôvodnené potreby nepatria len pravidelné mesačné výdavky, ale aj náhodné výdavky, ktoré napríklad súvisia so zdravotným stavom dieťaťa ako sú napr. liečebné náklady. Súd na ne musí pri určovaní výživného prihliadnuť. Miera odôvodnených potrieb je rôzna podľa okolností konkrétneho prípadu, predovšetkým je odstupňovaná podľa veku dieťaťa (fyzickej a duševnej vyspelosti), jeho zdravotného stavu, schopností, zručností a spôsobu prípravy na budúce povolanie a celkové uplatnenie v spoločenskom živote. Odôvodnené potreby oprávneného dieťaťa sú závislé súčasne od schopností a možností rodičov. Ak sú tieto schopnosti a možnosti rodičov veľmi široké, sú odôvodnenými tiež ďalšie potreby oprávneného dieťaťa, ktoré nie sú celkom bežné, ale sú prospešné všestrannému vývoju dieťaťa. Rámec odôvodnených potrieb sa súčasne so zmenenými ekonomickými pomermi a nárastom spotreby rozširuje.

35. Na strane povinného rodiča je nevyhnutné prihliadnuť na okruh osôb, ktoré sú povinné poskytovať výživné dieťaťu a výšku a spôsob už poskytovaných plnení, kde je potrebné zohľadniť tiež starostlivosť o dieťa a jeho domácnosť. Na strane povinného rodiča sa prihliada tiež najmä na jeho schopnosti, teda faktické príjmy, ale i na jeho možnosti, teda na to, čo je objektívne možné, aby zarobil s ohľadom na svoj vek, zdravotný stav, kvalifikáciu, odbornosť, nadanie, vedomosť, zručnosti, pracovné skúsenosti i situáciu na trhu práce. Okrem toho je potrebné vždy vyhodnotiť i majetkové pomery oboch povinných rodičov. Táto kategória zahŕňa jednak majetok rodičov a jednak ich životný štandard, ktorým sa navonok prezentujú. Okrem uvedeného na strane povinného rodiča je vždy potrebné prihliadnuť k počtu, druhu, výške a dôvodnosti iných vyživovacích povinností a zároveň na okruh osôb, ktoré sú povinné týmto oprávneným poskytovať výživné, ich schopnosti, možnosti a majetkové pomery. Súd je povinný prihliadať tiež na zárobkové možnosti povinných rodičov podľa príjmov z obdobia pred zmenou zamestnania alebo zárobku. V takom prípade je súd povinný skúmať dôvody, ktoré ho viedli k strate na príjmoch alebo majetku.

36. Podľa § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

37. Pokiaľ ide o odvolaním napadnutý výrok rozsudku súdu prvej inštancie v časti, ktorou bol zamietnutý návrh otca na zníženie výživného na maloletého, porovnávajúc odôvodnenie preskúmaného rozsudku súdu prvej inštancie vo vzťahu k napadnutému výroku s vyššie uvedenými kritériami je zrejmé, že súd prvej inštancie sa nimi dôsledne neriadil.

38. Z obsahu spisu v prejednávanvej veci nemožno vyvodiť, že by súd prvej inštancie posudzoval vec dôsledne, a že by tomu dostatočne prispôbil i postup pri dokazovaní. Vykonané dokazovanie najmä o pomeroch otca, ale i matky a maloletého nezodpovedá tomu, aby na jeho základe mohol byť súdom prvej inštancie vyslovený záver o zamietnutí návrhu otca na zníženie výživného. Z obsahu preskúmaného rozsudku nie je možné zistiť, akým spôsobom prihliadol na námietku otca o jeho zhoršenom zdravotnom stave, keďže súd prvej inštancie len stroho uviedol, že otec je starobným dôchodcom, ktorá skutočnosť bola známa už v predošlom rozhodovaní vo veci vedenej pod sp. zn. 3P/57/2018, nejde preto o žiadnu novú skutočnosť a už vôbec nie o takú skutočnosť, ktorá by odôvodňovala zmenu pomerov, otec si prácu nehľadá, zamestnaný nie je, z dokazovania nevyplývala žiadna snaha otca o získanie akéhokoľvek ďalšieho príjmu, ktorý by otcovi umožnil plniť uloženú vyživovaciu povinnosť.

39. Uvedeným postupom súd prvej inštancie nedostatočne individualizoval celkovú aktuálnu situáciu otca, ktorého zdravotný stav vzhľadom na jeho vek má významný vplyv na schopnosť získania ďalšieho príjmu. Súd prvej inštancie potom vo veci rozhodol o výživnom bez zisťovania relevantných skutkových okolností. Nenáležitá je odôvodnenie súdu prvej inštancie aj v časti zisťovania výdavkov spojených so zabezpečením starostlivosti o maloletého. Z odôvodnenia preskúmaného

rozsudku totiž nie je možné zistiť, ako sa súd prvej inštancie vysporiadal s námietkami otca o výške a dôvodnosti týchto výdavkov, resp. na základe akých dôkazov dospel k týmto skutkovým zisteniam a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov spravoval. Postup súdu prvej inštancie vo vzťahu k rozhodnutiu o výživnom nie je riadne a zrozumiteľne odôvodnený a odvolaciemu súdu preto zostáva len skonštatovať, že preskúmaný rozsudok v tejto časti postráda dostatočné zdôvodnenie a odvolacie námietky otca sú tak opodstatnené.

40. Odvolací súd zdôrazňuje, že mimosporové konanie je typické dominanciou princípu oficiality a princípu materiálnej pravdy. Tieto vyžadujú od súdu, aby zistil skutočný stav veci, teda v rámci dokazovania sa nemôže spoliehať len na dôkaznú iniciatívu účastníkov konania, ale aplikuje sa vyšetrovací, resp. vyhľadávací princíp civilného procesu. Preto je súd povinný vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci konania, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci.

41. V súhrne vzhľadom na uvádzané sa tak vec dostala do takej polohy, v ktorej by náprava pochybení súdu prvej inštancie vyžadovala takú mieru ingerencie odvolacieho súdu, ktorá by v skutočnosti mala za následok aj nahrádzanie činnosti súdu prvej inštancie (úlohou odvolacích súdov napriek preneseniu na ne určitých činností vyžadovaných skôr od súdov prvej inštancie je totiž stále prieskum správnosti rozhodnutí súdov prvej inštancie s prípadným doplnením dokazovania a nie vykonávanie základného dokazovania).

42. Nakoľko s poukazom na vyššie uvedené súd prvej inštancie náležite nezistoval všetky relevantné okolnosti potrebné pre posúdenie pomerov účastníkov konania, keď nevykonal i ďalšie dokazovanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a tým neposúdil všetky do úvahy prichádzajúce rozhodné okolnosti daného prípadu, pričom rozsudok ani dostatočne neodôvodnil, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v časti o zamietnutí návrhu otca na zníženie výživného a v závislom výroku o náhrade trov konania zrušil (§ 389 ods. 1 písm. b), c) Civilného sporového poriadku) a vec mu v zrušenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

43. Povinnosťou súdu prvej inštancie, súc pritom viazaný právny názorom odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 391 ods. 2 Civilného sporového poriadku, bude komplexne vyhodnotiť pomery účastníkov konania, aj vzhľadom na uplynulý čas opätovne zistiť príjmy rodičov (prípadne spolužijúcich osôb, ak takáto skutočnosť bude zistená) za rozhodné obdobie (minimálne rok pred podaním návrhu až do dňa opätovného rozhodovania súdu prvej inštancie), ustáliť zárobkové a majetkové pomery rodičov, možnosti a schopnosti otca mať ďalší príjem (vzhľadom na jeho vek a zdravotný) a platiť ostatným rozhodnutím určené výživné, zistiť výdavky účastníkov konania za rozhodné obdobie a posúdiť ich opodstatnenosť, zistiť počet vyživovacích povinností matky a otca (všetky skutočnosti aktualizovať ich ku dňu nového rozhodnutia). Okrem príjmov a výdavkov majetkové pomery rodičov ovplyvňuje aj vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, hnutelným veciam vyššej hodnoty (napr. motorové vozidlo), peňažné prostriedky na účtoch v peňažných ústavoch. Pomery v domácnosti sú tiež ovplyvňované spolužitím s inými osobami. Následne bude povinnosťou súdu prvej inštancie výsledky vykonaného dokazovania komplexne vyhodnotiť vychádzajúc zo základného princípu voľného hodnotenia dôkazov zakotveného v Článku 15 Základných princípov Civilného sporového poriadku a v ustanovení § 191 ods. 1 Civilného sporového poriadku, a to najmä so sústredením sa na sporné otázky, ako aj odvolacie argumenty otca, tieto posúdiť z hľadiska všetkých na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení a potom vo veci znova rozhodnúť. Rozhodnutie je potrebné v každom jednotlivom výroku náležite v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku odôvodniť.

44. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie aj o náhrade trov konania pred súdom prvej inštancie aj odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 Civilného sporového poriadku).

45. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0, čiže jednomyseľne (§ 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je podľa § 421 Civilného sporového poriadku prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 Civilného sporového poriadku).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 Civilného sporového poriadku). Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 Civilného sporového poriadku).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 Civilného sporového poriadku).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 Civilného sporového poriadku).